# THE AGES OF FEMINITY IN THE NOVELS OF HORTENSIEI PAPADAT-BENGESCU

***Teodora-Georgiana Amza***

***PhD. Student, University of Pitești***

*Abstract: Hortensia Papadat- Bengescu is the author of the analysis of a soul, and no action in her novels. She discovers the female character in itself femininity heroines a unique observation field, at any age. For our research and author description feminine typology is also an adventure full of suspense and mystery. It draws attention to the permanent traits of femininity. It could be a child, a young or an old lady, Femininity takes shape in their descriptions that you do in novels. Feelings that they have, from an early age to adulthood are highlighted with a masterly art worthy style is curious. Feelings of love and affection offered those around sometimes unjustified, responsible and devotion to family, delicacy, diligence, honesty, sensitivity, on such sentiments focus is making a contrast with the need for tenderness, whims on characters women possess with trends toward their frivolity, of being desired by men, neuroses and dramatizing the suffering experienced by these statements. On the other hand, in relation to the woman's partner, is a complete analysis of the strengths and weaknesses thereof, for its ability to self-delusion when you compare it to other men or you simply start out war against the "first sex".*

Keywords: age, characters, analysis, feminity, affection.

Hortensia Papadat- Bengescu este o autoarea a analizei sufletului, și nu a acțiunii în romanele sale. Ea descoperă în personajul feminin, în însăși feminitatea eroinelor ei un câmp de observație inedit, la orice vârstă. Pentru autoarea noastră cercetarea și descrierea tipologiei feminine este asemenea unei aventuri pline de suspans și mister.

Atrage atenția asupra trăsăturilor permanente ale feminității. Poate să fie o copilă, o tânără sau o doamnă în vârstă, feminitatea lor prinde contur în descrierile pe care le face în romane. Sentimentele pe care acestea le dețin, încă de la o vârstă fragedă până la maturitate sunt reliefate cu o artă măiastră demnă de stilul scormonitor. Sentimente de dragoste și afecțiune oferită celor din jur, uneori nejustificată, responsabiliate și devotament față de familie, delicatețe, hărnicie, onestitate, sensibilitate, pe astfel de sentimente se pune accent făcându-se o antiteză cu nevoia de tandrețe, cu capriciile pe care personajele feminine le posedă, cu anumite tendințe spre frivolitate a acestora, de a fi dorite de către bărbați, nevrozele de care suferă și dramatizarea situațiilor prin care trec acestea. Pe de altă parte, în relația femeii cu partenerul, se face o analiză complete a calităților și defectelor acestuia, pentru capacitatea ei de autoiluzionare în momentul când îl compară cu ceilalți bărbați sau când pur și simplu pornește un război total împotriva „primului sex”. Mai ales, conștientizând asupra faptului că suferința ei va fi mai profundă decât cea a „inamicului”.

Așa cum spuneam, indiferent de vârstă, personajele feminine sunt bine reprezentate. Mai mult de atât, autoarea ne prezintă personajele feminine la toate vârstele și manifestările feminității- un ciclu complet, de la naștere până la moarte. Încă un aspect important și demn de remarcat este tema strămoșilor, aceasta este prezentă în proza bengesciană.

Realizarea portretistică a femeilor -la orice vârstă- capătă valențe diferite, datorită acțiunilor față de tradiție pe care acestea le îndeplinesc, față de strămoși ce diferă în funție de contextual socio-cultural căruia personajele feminine îi aparțin, mentalității specific acestuia.



BDD-A25684 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:14 UTC)

La Hortensia Papadat-Bengescu chiar apare romanul numit „Rădăcini”, ce face parte din ciclul Hallipa, astfel să sublinieze faptul că personajele feminine ale autoarei neagă „rădăcinile” lor, datorită trufiei și statutului pe care acestea și-l doreau în societate.

Ipostazele feminine sunt multiple: copila, adolescenta, femeia tânără, femeia la maturitate și femeia în vârstă. O astfel de tipologie găsim la Hortensia Papadat-Bengescu o avem ca personaj- copilă pe Sia, din romanul „Concert din muzică de Bach”, fata lui Lică Trubadurul și a bunei Lina, care încă de la naștere, lăsată în grija altcuiva, este hrănită cu „o bucată de cârpă muiată în lapte cu pâine și zahăr”. ( Bengescu, Concert). Abandonată de Lina, copila va fi lipsită de tandrețe în toată copilăria, fapt ce se cunoaște mai târziu când va ajunge la o relație incestuoasă cu propriul tată, iar ea nu va avea parte decât de o viață nomadă, călătoare prin casele altora, ea se închide în sine, se înăsprește. De mică oricum i se dezvoltă un fel de simț animalic, mai degrabă de femelă decât de femeie față de tatăl ei, de Lică, ajungând și la crize de gelozie față de acesta ulterior.

Sia, numele ei fiind Anastasia, o vizitează pe mama ei la vârsta de zece ani și aici se vede clar relația de înstrăinare dintre cele două, fapt dovedit că fata nu-i va spune niciodată mamă Linei. Copilul Sia, despre care am făcut o analiză scurtă, reprezintă pentru Lina un motiv de rușine sau un motiv de plată pe care i-o pusese Lică, astfel că Lina întreabă de copilă, dar nu vrea să o vadă. Nici Sia, neprimind afecțiune, nu va fi capabilă să ofere dragoste la rândul ei: „este ursuză, tăcută, răutăcioasă, cu mintea fără gânduri”. ( Bengescu, Concert).

Pe de altă parte, Lina, mama Siei, în mod paradoxal atrage privirile cititorului asupra copilului altora, un copil frumos, reușit, opus propriei fiice. Coca-Aimee, a doua fiică a Lenorei și a lui Doru Hallipa, este la vârsta copilăriei cea mai luminoasă figură din familia Hallipa. Lina o admiră și este invidioasă pe Lenora ca are cea mai frumoasă fată din București, tocmai că pentru aceste femei statutul și bogăția erau mai presus decât familia.

Un alt personaj-copil controversat este Mika-Le, prima fată a Lenorei Hallipa, concepută după o scurtă aventură cu un zugrav italian, ea este o fire răutăcioasă, chiar perversă, nu are scrupule atunci când își dorește ceva, totul trebuie să fie așa cum spune ea. O urăște pe sora ei mai mare, Elena, fiindcă era frumoasă și mândră, tot ea o va face să renunțe mai târziu la logodna cu prințul Maxențiu.

În romanele Hortensiei Papadat-Bengescu ne confruntăm cu un statut ilegitim, nedorit, abandonat, dat spre adopție chiar ( de exemplu : Sia, Mika-Le, Nory Baldovin). Despre ultimul personaj pomenit aflăm detalii tocmai în ultimul roman din ciclu, „Rădăcini”. Nory, Eleonora Baldovin, fiica boierului Dinu din relația cu Cornelia, fiica administratorului moșiei Gârlele Baldovinești, devine personaj principal, ce va vorbi de copilăria ei cu o oarecare distanțare de parcă ar dialoga cu altcineva, ceea ce sugerează o perioadă pierdută și regăsită abia la maturitate: „ Niciodată încă, copila Norica nu se amestecase în gândurile lui Nory Baldovin, înainte de a se fi așezat aci, pe Izvor cu sora ei Dia Baldovin”. ( Bengescu, Rădăcini). Amintirile sunt legate de tatăl ei și de înmormântarea acestuia când „fata independentă până atunci, pe care, acum, fire subțiri de la rădăcină o prindeau în plasa lor de paianjen”, își vede si pentru prima oară sora vitregă, întoarsă din Elveția. Altă sursă a frustrărilor ei de copilă este conacul unde nu i se permitea accesul și atunci „fetița războinică” „gonea cât o țineau picioarele până la marginea curtei împrejmuită doar de un gard mărunt de liliac”. ( Bengescu, Rădăcini). Firea ei rebelă, nonconformistă ulterior este descrisă în termeni specifici strategiei militare, se realizează un contrast între atitudinea colerică și fragilitatea fizică: „avea saboți, care atârnau greu de picioarele subțiri ca fusele și se înfingeau adânc”. ( Bengescu, Rădăcini)

În trăsăturile fizice o descrie ca pe un copil nu tocmai frumos, nici mai târziu nu devine vreo frumusețe, „se vedea însă pe ochii ascuțiți că va fi deșteaptă”. ( Bengescu, Rădăcini). De mica reușește să-și ascundă ceea ce considera ea ca fiind slăbiciune tipic feminine, simțind, mai degrabă decât conștientizând, faptul că destinul ei cere altceva decât slăbiciune, gingășie, răsfăț. Ei îi erau necesare voința, tăria de character, curaj, iar acestea nu se potriveau cu dezmierdările.



BDD-A25684 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:14 UTC)

Feminitatea ei nu ține de exterior, ci de sensibilitatea de care dă dovadă: suferința la moartea Trânei și a Trânului, cei care au avut grijă de ea în locul părinților, grija de câte un strat de flori la care îl trage de mânecă pe moș Petru, reprosându-i că „era să arunce flori bune", melancolia în timpul plimbărilor cu Trâna, la cimitir, „care îi pare o grădină cu flori libere", locul în care erau înmormântați cei doi gemeni din familia lui Baldovin, de a căror soartă se înduioșase. Determinarea ei și capacitatea de a-și impune voința au o primă manifestare în copilărie, în relația cu mama ei, Cornelia, care, fără considerație pentru momentul înmormântării Trânei, pentru a nu cheltui bani, îi leagă fetei la gât o fâșie de crep negru, în semn de doliu, Copila, însă, insist să fie îmbrăcată cu șorțul negru de la școală. Aceasta este prima victorie asupra „coniței Cornelia", care arată lipsă de respect pentru părinți și lipsă a simțului maternității. Vor urma multe alte victorii asupra mamei care, născută parcă pentru a fi supusă și umilită, va îndura aversiunea amestecată cu milă sau cu duioșie a fiicei. Căci aversiunea Norei față de femei și bărbați deopotrivă I se datora și ei, Corneliei, pentru atitudinea egoist din copilăria fetei, nu numai boierului Dinu cel plin de prejudecăți.

Trecem acum la altă vârstă, adolescenta. La autoarea noastră adolescenta reprezintă trăsăturile definitorii ale feminității mature diferită de a exprima puritatea și tinerețea vitală, ea le portretizează nu ca pe niște ființe angelice, elevate, ci lipisite de farmec, de grație și de caracter ( Lenora, Sia, Mika-Le).

În romanul „Fecioarele despletite" apare Lenora în fotografii din adolescență și din tinerețe: „Mini se uită încă o data la fotografia Lenorei. Își aminti că Lina îi spusese că verișoara la 17 ani, înaltă, subțire, cu un cap de înger, era un tablou. Atunci o cunoscuse Lina întâi, fiindcă Lenora locuia la Mizil, cu tatăl ei divorțat, și venea numai rareori la Tecuci, la mamă-sa, care sta cu băiatul, cu acel Lică Trubadurul". ( Bengescu, Fecioarele) Din fotografii, Lina „era o fată puțintică, negricioasă, urâțică și amărâtă de pe atunci. Lina nu fusese frumoasă nici la tinerețe". ( Bengescu, Fecioarele)

Pe de altă parte, Sia, fata Linei și a lui Lică, fiind adolescentă ajunge la sentimente puternice de pasiune feminină și are o admirație stranie față de cel care i-a dat viață. Anton Holban spunea: „Ea e un bloc inform, un monstru fără contur, păstrând amprenta haosului…". Sia se leagă de tatăl ei în ciuda faptului că acesta nu avea grijă de ea. În „Concert din muzică de Bach" găsim un portret al ei la adolecență: Sia, cu părul mai castaniu, strâns într-un conci mare la ceafă, cu fața lată, cu obrajii grași plini de o pastă fără culoare căci, dacă recreațiile le avusese în plin aer, apoi restul timpului stase închisă prin locuințe insalubre până când să ajungă în casa Riminilor. Sia avea ochi negri, mici, dar nu vioi ca ai lui Lică, gura lăsată puțin în jos la colțuri ca pentru o silă permanentă. Înaltă cât și el, trunchioasă, oablă, de la umeri la șolduri, cu mâini și picioare mari de care se jena, nici nu prea tânără, deși avea numai 19 ani". ( Bengescu, Concert).

În cazul adolescentei Mika-Le, soiul rău se face simțit la fiecare apariție și doar slăbiciunea prințului Maxențiu și parșivenia ei pot face ce acesta să prefere avansurile unei „jigărâte, cu un breton lăsat pe ochii galbeni, vestiți pentru enigma lor suspectă", frumuseții statuare a Elenei. Acest portret fizic al Mikăi-Le este grăitor pentru firea ascunsă, calculate a acesteia. Mama ei, Lenora, se simte vinovată de apariția ei în familie, iar suferința cauzată de Mika-Le Elenei, sora ei vitregă, este una dintre cauzele depresiei și, ulterior, a agravării stării generale a Lenorei. Mika-Le este viciul absolut care atacă familia Hallipa- distruge relațiile celor care țin unii la alții. Maxențiu și-o amintește astfel: „fetița aceea perverse, sora fostei lui logodnice, care fusese pricina rupturii căsătoriei. Îi plăcu răul pe care îl pricinuise surorii ei, numai din vițiu sufletesc, fără amor pentru el". ( Bengescu, Concert). Ca dovadă, în ultimul roman din ciclu, în „Rădăcini", Mika-Le este un exemplu abdominabil de viciu și predilecție către incest ( după ce scapă de o sarcină nedorită și o combinație cu un gazetar monden, se apucă de picture și vrea să-l cucerească pe pictorul Greg, după ce dă greș, o convinge pe Tana Drăgănescu, fata bătrână care mai ține la aparențele de membră a unei familii cu o moralitate



BDD-A25684 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:14 UTC)

ireproșabilă, să-l oblige pe Lică Trubadurul, propriul unchi pe linie maternă, să se căsătorească cu ea.).

O altă adolescentă din „Concert din muzică de Bach" este frumoasa Coca-Aimee, fiica Lenorei și a lui Doru Hallipa. La această vârstă, fosta copilă inocentă a devenit o femeiușcă pe cât de frumoasă „ca un porțelan de Nurenberg", pe atât de șireată și ipocrită.
Mini Persu este cea care îi face portretul fizic , privind o fotografie. Firea distantă, extrem de controlată a Cocăi- Aimee ne sugerează totul: Lina aduse un carton imens cu fotografia Cocăi-Aimee. Era o adevărată „poză". Coca-Aimee adolescenta avea ochii mari, probabil albaștri, ochi de păpușă, o gură mica, prea mică, părul blond, buclat, răsfirat scurt până la umeri.". ( Bengescu, Concert).

În „Drumul ascuns", doctorul Walter o cheamă pe adolescenta Coca-Aimee de la Viena ca „derivat pentru neurastenia mamei", doar că adolescenta se dovedește repede a fi în stare să ia locul mamei întru totul. Fiind o frumusețe perfectă, aceasta e comparată cu estetul doctor Walter cu „o păpusă fără de caracter nici expresie în frumusețe, dar perfectă și mai ales deosebită prin materialul întrebuințat de natură- mătase, culoare, totul de prima calitate, niciun fel de defect de țesătură." ( Bengescu, Drumul) Față de mama ei, Coca- Aimee este glacială, auto-idolatră, „prea frumoasă și prea mândră pentru a-și pleca privirea asupra simplilor muritori". ( Bengescu, Drumul). Profită de toată lumea din jur și știe să obțină mai mult decât mama ei pentru satisfacerea orgoliului de a fi admirată pentru frumusețea ei. Alt aspect de o definește este determinarea de a rămâne cu statutul pe care crede că-l merită, astfel că ușor, ușor devine adolescenta-stăpână a palatului Barodin, pentru asta obținând toate concesiile de la Walter. De asemenea, Coca este precum Mika-Le, „un soi rău", dar cu știaf. Niciuna dintre aceste prezențe adolescentine nu are momente de etalare a feminității care să nu fie rodul unui joc ascuns.

Următoarea etapă a vârstei, femeia tânără este văzută din perspectiva lui Mihai Ralea, referitor la romanul „Concert din muzică de Bach": „ femeile, afară de figurile episodice, care sunt și personalități puternice și de relief ale romanului, sunt fete de făinari ori de arendași îmbogățiți. Psihologia lor, ca a tuturor primitivilor puternici, oscilează între senzualitate și ambiție. Cerebrale, fără sentimentalitate, orgolioase cu răceală , așa cum se cuvine ariviștilor în curs de parvenire. Mai mișună în această lume, ca figuri secundare, o fată abrutizată și câteva intrigante fără specificitate… Nu există nici un personaj simpatic în acest roman. Atmosfera e înăbușitoare și deprimantă. Interesul material ( zgârcenia ori setea de câștig) și cel sexual mână orbește pe fiecare personaj".[1]

Într-adevăr așa este, și totuși, Elena Drăgănescu- Hallipa, Mini Persu sau Nory Baldovin atrag simpatia cititorilor. De exemplu, Elena, tânăra frumoasă, fata cea mare a Lenorei și Doru Hallipa, femeia pe care fostul logodnic, prințul Maxențiu o caracterizează: „aceea Elenă cuminte, care îl iubise", refuzase, demnă, căsătoria cu el după escapade prințului cu Mika-Le. Elena este pasionată de muzică, o bună pianistă ea însăși, „clientă deosebită a casei Stuart" și invită în salonul casei ei din București interpreți profesioniști, virtuozi renumiți; Elena se îmbracă totdeauna elegant, dar corect, fără ostentație, iar el „ca un fiu prin-născut, răscumpărase moșia vândută de tatăl ei". ( Bengescu, Concert). Pe Elena nu o interesează din punct de vedere material sau sexual, ci respectul pentru soț și admirația pentru artistul Victor Marcian.

Una din fiicele savantului Persu, Mineta, nu e deloc dezagreabilă, ci dimpotrivă, plăcut-amuzantă. Întâlnirea ei, la coafor, cu „feminista" Nory este una memorabilă, o discuție plină de tâlcuri, cu aluzii biblice justificate de situație, precum și talentul de a găsi porecle adecvate personajelor antipatizate le fac pe cele două să fie extreme de simpatice. Pe de altă parte, Mini, personajul din „Concert din muzică de Bach", vede ceea ce se întâmplă cu adevărat în jurul ei.

[1] Mihai Ralea, *Perspective*, Editura Casei Școalelor, 1928, pp. 74-82, *apud* Viola Vancea, *Hortensia Papadat-Bengescu, interpretată de…*p. 140.



BDD-A25684 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:14 UTC)

Primul pe care îl portretizează este doctorul Rim: „Mini credea că recunoaște la el simptomele bolnavului închipuit, ce se amăgește și pe sine și pe alții". „ I se părea că este acolo un caz de conștiință. Cine știe la ce forme supărătoare ajunge Rim făcând pe bolnavul cu tot dinadinsul!" ( Bengescu, Concert).

Feminitatea Minettei Persu este definite prin curiozitate, o curiozitate maladivă: Ceea ce mai ales vroia să întrebe pe Nory era ce crede despre Rimi și despre casa lor cea nouă, despre viața și nepoata lor cea nouă." ( Bengescu, Fecioarele). De asemenea principala formă prin care feminitatea ei se manifestă ar fi interesul și indiscreția de a se băga în treburile altora, curiozitatea ei fiind dublată de luciditate, de analizare a situației celorlalți: „Mini privea cu melancolie avera imobiliară care defila de-a lungul bulevardului pe două rânduri". ( Bengescu, Fecioarele). Mai ales atunci când observă relațiile care se desfășoară dintre soții Rim: „Mini simți că răbdarea-i obosește față de disprețul neobosit cu care Rim copleșea pe Lina". ( Bengescu, Concert).

După cum știm, analiza Hortensiei Papadat-Bengescu se concentrează pe suflet, „suflet pur", „trup sufletesc", o analiză a străfundului din ceea ce suntem noi făcuți, astfel prin personajul-reflector cum ar fi Mini, dezvoltă această teorie, echivalentul inefabil al trupului „de carne", trupul tulburat ce determină dezechilibrul atât psihologic, cât și pe cel fiziologic.
tinerele femei din romanele Hortensiei au portrete cu trăsături mai ferme decât celelalte, care par mai „vii", mai puțin spiritualizate.[2]

Sia -ca tânără femeie- ne atrage atenția că nici în această etapă nu are nimic feminin, deși are o experiență sensorial-sexuală cu gemenii Hallipa, chiar și cu Rim. De aici, ea nu își poate găsi propria identitate, nu își cunoaște „rădăcinile", este dezarticulată, nu știe să fie feminine nici în gesture, nici în exprimarea verbală: „Sia răspunde monosilabic, aproape întotdeauna" și „nu e deloc grațioasă în repaus". ( Bengescu, Concert) Ea va sta în casa Rimilor, iar rostul ei acolo pare a fi Acela de a-i ține de urât celui pe care îl numește „neamțul" sau „moșul" în funcție de toane. Până și la moartea ei nu se face vâlvă, ci din contră toată lumea pare a fi ușurată și fiecare își vede de propria existență. La funeralii, singurul lucru spiritual este „Coralul" de Bach. Muzica ia locul ființelor umane ce ar fi trebuit să o deplângă.

Femeia la maturitate în concepția autoarei noastre este lipsită de gândul meditației și de gestul suprem de a renunța la sine pentru binele familiei, mai ales al copiilor. Totuși singura femeie care ar întruni calități de mama și soție iubitoare în aceeași măsură este Eftodia, mama Diei Baldovin, un personaj absent, amintită de către Nory în romanul „Rădăcini". Sentimentul către meditație profundă există, dar nu la femeile mature și cu familie, îl găsim la Elena Drăgănescu, la Nory sau la Dia Baldovin. Buna Lina este o femeie frustrată, nefericită, nu se va ierta niciodată pentru păcatul capital pe care l-a desăvârșit cu Lică Trubadurul, vărul ei, având-o pe Sia. După ce o naște, o abandonează. Păcatul o va urmări toată viața, orice va face pentru ceilalți, buna Lina plătește pentru incapacitatea de a lua decizii pentru propriul destin și pentru propriul copil. Lenora, personajul care apare în „Fecioarele despletite", în „Concert din muzică de Bach" și „Drumul ascuns", este opusă Linei, reprezintă frumosul, eleganță și senzualitate, în opinia lui Eugen Lovinescu: „după o tinerețe mediocre și cam zbuciumată la Mizil, castelana adorată și adoratoare de la Prundeni, languroasă după amorul bărbatului ei."[3] Este personajul feminin prin care romaciera face o incursiune în lumea fiziologiei în plină descompunere și în același timp al analizei psihologice. Ne dăm seama că boala ei, de ordin sufletesc are două motive, pe de o parte moral, pe de altă parte fizic. Din punct de vedere moral, este măcinată pe interior datorită secretului pe care îl are în privința Mikăi-Le, ce într-un final o va aduce în pragul morții, iar din punct de vedere fizic, întreaga ei existență se bazează pe instinctul sexual și pe funcțiile vitale. Nimic din ceea ce face ea nu se vede, totul este ascuns,

[2] Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, Editura Minerva, București, 1981, pp. 23-30.
[3] George Călinescu, *Hortensia Papadat-Bengescu, apud* Viola Vancea, Hortensia Papadat-Bengescu, interpretată de…, Editura Eminescu, București, 1976, p. 232.



BDD-A25684 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:14 UTC)

fără lumină, în semiobscuritatea salonului de spital. Sexul, unica sursă de viață, odată dispărut, va lăsa loc descompunerii fiziologice. Pe de altă parte, fiica cea mare a familiei Hallipa este senină și severă în același timp, spre deosebire de mama ei. Nu poate accepta un compromis, de aceea rupe logodna cu prințul Maxențiu, acesta fiind și el vinovat la rândul lui că nu a pus capăt atitudinii echivoce a Mikăi-Le. Căsătoria cu Drăgănescu eșuează, fiindcă în peisaj apare violonistul Marcian, iar Elena avea o pasiune pentru acesta și pentru muzică, de aici și concertul pe care îl organizează la ea în salon cu toată lumea mondenă din capitală. Se desparte de Drăgănescu, pleacă cu Marcian în Elveția, dar la vârsta maturității se dovedește a fi o femeie a datoriei și se va întoarce în țară, unde își îngrijește soțul bolnav și îl va duce în Elveția, evitând întâlnirile cu Marcian, asta va dovedi o delicatețe pe care Drăgănescu o va lua drept afecțiune din partea acesteia. Romanul „Rădăcini" o aduce din nou pe Elena în țară preluând afacerile familiei lui Drăgănescu, împreună cu Tana, cumnata sa. Încercarea de al readuce pe Ghighi, copilul ei cu Dragănescu la Prundeni, precum și pe Marcian de la Geneva, o va transforma în victima altei tragedii, sinuciderea băiatului. În finalul romanului, Elena părăsește Prundenii pentru totdeauna și îl însoțește pe Marcian în Elveția.

Ultima etapă de viață, la bătrânețe, pot să spun că mi-a atras atenția bătrâna Tana din „Rădăcini". Tana Dăgănescu, sora lui Dăgănescu, caracterizată mai mereu bolnavă și mai ursuză de cand a murit fratele ei, își canalizează toate forțele asupra lui Ghighi, băiatul cumnatei sale, iubindu-l mai mult decât orice pe lume, ea fiind singura care îl încurajează cu adevărat. Elena Drăgănescu are un mare respect pentru Tana, pentru sacrificiul de o viață al acesteia, o consideră o mucenică prin tăria care nu o lasă pradă deznădejdii: „Mucenicia Tanei primea cu deopotrivă resemnare și răul și binele. La moartea lui Ghighi, „prințișorul țatei Tana", cum era alintat băiatul, bătrâna stă „ două zile în șir în casele mari, închinându-se la iconostasuri." ( Bengescu, Rădăcini). Tana pare să fie singurul personaj cu echilibru interior, o femeie celibatară și împăcată cu Dumnezeu.

Cu atât mai mult, romanciera noastră s-a autodepășit, ridicând bariera tradiționalului către modern, personajele feminine din romanele sale completează prin stările lor un întreg registru emoţional, prin reprezentările inedite oferă cititorului un spectacol al minţii subliniind subtil unele trăsături, specifice gândirii feminine.

Dacă am analizat diferite etape ale vieții la personajele feminine, asta pentru că autoarea descrie detaliat în romanele ei ceea ce înseamnă o femeie, cum se comportă aceasta în societate, cine este și încercările grele la care este supusă de-a lungul timpului. Din tot ce am descoperit, cel mai mult mi-a plăcut la Hortensia Papadat-Bengescu faptul că se raportează la propria persoană atunci când își așterne gândurile pe foaie, iar proza analitică este de inegalat în literatura română.

## BIBLIOGRAPHY


1. Ciobanu, Valeriu, *Hortensia Papadat-Bengescu*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1965.
2. Ciopraga, Constantin, *Hortensia Papadat-Bengescu*, Editura Cartea Românească, Bucureşti 1973.
3. Cristescu, Maria- Luiza, *Hortensia Papadat-Bengescu- portret de romancier*, colecţia Contemporanul nostru, Editura Albatros, Bucureşti, 1976.
4. Crohmălniceanu, Ov.S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. I, Editura Minerva, București, 1972
5. Holban, Ioan, *Hortensia Papadat-Bengescu*, , Editura Albatros, Bucureşti, 1985.




BDD-A25684 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:14 UTC)

6. Lovinescu, Eugen, *Hortensia Papadat-Bengescu*, în „Critice”, vol. VII, Editura Ancora, Bucureşti, 1929.
7. Lovinescu, Eugen, *Hortensia Papadat-Bengescu*, în „Istoria literaturii române contemporane”, vol. IV, Editura Ancora, Bucureşti, 1927.
8. Mihăilescu, Florin , *Introducere în opera Hortensiei Papadat-Bengescu,* Editura Minerva, București, 1975.
9. Mincu, Marin, *Romanul Hortensiei Papadat-Bengescu*, în vol. Critice II, Editura Cartea românească, Bucureşti, 1971.
10. Muşina, Tania, *Ipostaze ale feminităţii în romanele Virginiei Woolf şi ale Hortensiei Papadat-Bengescu*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2013.
11. Papadat- Bengescu, Hortensia, *Concert din muzică de Bach*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982.
12. Petrescu, Camil, *Mărturii pentru marea europeană*, în „Tiparniţa literară”, II, 1930, nr. 2-3.
13. Protopopescu, Alexandru, *Hortensia Papadat-Bengescu - Înjosirea romanului*, în vol. „Romanul mitologic românesc”, Editura Eminescu, Bucureşti, 1978.
14. Vianu, Tudor, *Hortensia Papadat-Bengescu*, în vol. „Arta prozatorilor români”, II, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966.
15. Zaciu, Mircea, *Hortensia Papadat-Bengescu*, în vol. Masca geniului, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966.



BDD-A25684 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:14 UTC)